

Výstupy ze seminářů k „Aktualizaci ZP matizny bahenní (*Angelica palustris*)“ a k „Realizaci ZP matizny bahenní“

Semináře proběhli dne 11. 6. 2015 v Domě přírody Litovelského Pomoraví. V rámci semináře byla stručně shrnuta historie záchranného programu matizny bahenní včetně zhodnocení dosavadní aktivit a výsledků realizace ZP. Dále byly představeny obě lokality, kde probíhají aktivity ZP a to lokalita NPP Hrdibořické rybníky a lokalita Černovírské slatiniště a problémy se kterými se ZP na těchto lokalitách potýká. Rovněž byly zmíněny aktivity, které jsou plánované v rámci obou projektů. Důležitá byla diskuze o problémech a výzvách, kterým je v současné době potřeba čelit. Z diskuze vyplynuly následující doporučení a úkoly.

Projekt Realizace ZP matizny bahenní:

Stav vody na lokalitách

- pokusit se získat dlouhodobá data o čerpání vody ve vrtech na obou lokalitách, za účelem posouzení dlouhodobého ovlivnění lokality odběry vody – Sagittaria???
- zvážit množství dataloggerů na měření hladiny podzemní vody na lokalitách Hrdibořice/Černovír, jestli by nebylo vhodné zvýšit množství ve prospěch Černovíra, z důvodu větší prostorové variability
- Ze strany MŽP bylo doporučeno uspořádat mezinárodní seminář k projektu na konci sezóny 2015, tak aby bylo možné začlenit získané poznatky do textu aktualizace ZP.

NPP Hrdibořické rybníky – v posledních letech došlo na lokalitě k výrazným změnám ve výšce hladiny podzemní vody. Změny byly zaznamenány již v roce 2012, kdy ještě na lokalitě nebyla přítomnost bobrů zjevná.

V roce 2012 během monitoringu matizny bahenní byla lokalita výrazně podmáčená oproti běžnému stavu. V zápisu z monitoringu 8. srpna 2012 Honza Vrbický uvádí: „I přes obecně poměrně srážkově chudou sezónu (obzvláště v jarním období) je lokalita dobře zvodnělá, na loukách v den kontroly stála v některých místech voda, u ploch č. 4 a 5 to čvachtalo, plochy 1/8 a 2/8 i ostatní plochy v této části obecních luk jsou zaplavené, místy ve vyjetých kolejích jsou doslova tůňky. Středový příkop je plný vody.“

Otázkou je, zda toto podmáčení bylo důsledkem činnosti bobrů či nikoliv. V roce 2012 jsme se domnívali, že se jedná o pozitivní jev, který dokládá dlouhodobé zlepšené hydrologické poměry na lokalitě. Nicméně už tehdy mohlo zvýšení hladiny vody mít vliv na nevzcházení nové generace semenáčků. Byl zaznamenán velký počet sterilních rostlin (15 cm listy), konkrétně 2470. Od tohoto počtu se odvíjí rekordních 2364 kvetoucích rostlin v následujícím roce (2013).

V roce 2013 byl oproti roku 2012 sušší stav, což však bylo přičítáno výraznému červencovému suchu.

V roce 2014 došlo na lokalitě k výraznému podmáčení, v důsledku jejího osídlení bobrem a jím způsobeného nadržení vodní hladiny na lokalitě. Značný propad v počtu rostlin, v roce 2014 bylo nalezeno pouze 5 kvetoucích a 25 nekvetoucích rostlin s listem větším než 15 cm, oproti roku 2013, může být způsobený tím, že přeplavená semena nevyklíčila nebo vzešlé semenáčky uhynuly v důsledku nadměrného přemokření.

- Vzhledem k delšímu přeplavení lokality vodou v roce 2014, by bylo dobré vědět, zda si semena matizny uchovávají klíčivost i když byla delší dobu pod vodou.

- Vlastík Rybka slíbil zjistit od kolegů zkušenosti s přetrváním (klíčivostí) zaplavených semen u mokřadních Apiaceae. (Informace bude vhodné uvést i do aktualizace ZP)
- Provést test aktuální semenné banky v místě „stabilní populace“ – odebrat půdu na lokalitě (nejlépe z několika míst) a dát ji do kultivace (oddělené kultivační nádoby) do optimálních podmínek a zjistit, zda matizna klíčí a kolik jedinců vzešlo – *Sagittaria*
- s Veronikou Hanákovou domluvit jednání na JMK k možnosti výsevů na lokalitu PP Jezero u Vacenovic, za účasti P. Macha, vedoucího oddělení ochrany přírody KÚ JMK a P. Slavíka z RP AOPK ČR Jižní Morava
- zkompletovat podklady k činnosti bobra v NPP, shrnout situaci včetně zákresu v mapě a fotografií z lokality a diskutovat další postup na lokalitě s bobraři a MŽP – E. Blažejová, M. Krátký, J. Vrbický
- Obec Hrdibořice podala žádost o výjimku na odstranění bobřích hrází na kanálu u obce. Existence těchto hrází nemá pravděpodobně vliv na výšku hladiny podzemní vody mezi rybníky, ovlivňuje však podmáčení přilehlé louky, kterou v případě vyššího podmáčení není možné kosit strojovou sečí. Do budoucna je vhodné zvážit, jaké podmínky na lokalitě by byly z hlediska ZP optimální a diskutovat s bobraři, co je reálné docílit (diskutabilní je funkčnost drenáží v bobřích hrázích na kanálech).
- S předchozím bodem rovněž souvisí nutnost řešit situaci manipulačního objektu na kanále, kde chybí dluže, aby bylo možné manipulovat s hladinou v přírodním kanále a tím i v rybnících. – J. Vrbický

Projekt Aktualizace ZP matizny bahenní

- Aktualizaci ZP je vhodné navrhnout na dobu 5 let. Po uplynutí 5 let by mělo následovat vyhodnocení daného období v závislosti na vývoji situace na lokalitách a stavu populací a stanovení dalšího postupu.
- V projektu je navržena oponentura aktualizace 2 odborníky. Při schvalování ZP na MŽP je potřeba oponentura 4 odborníků. K posudkům vytvořeným v rámci aktualizace ZP a financovaným z MGS budou ještě zadány další 2 posudky MŽP.
- Na lokalitě NPP Hrdibořické rybníky v aktualizaci ZP navrhnout kombinaci více přístupů – velkoplošné výsevy provádět na nově vytipovaných plochách v závislosti na vlhkostním gradientu (zvážit možnost kontroly vhodnosti prostředí půdní sondou), začlenit možnost praktické úpravy povrchu luk (vytvoření vyvýšených míst) a zahrnout opatření na omezování bobra.
- Lokalita Černovír – získat data o čerpání pitné vody (viz. výše)
- Do aktualizace ZP zahrnout nově následující opatření ZP:
 - opatření zaměřená na udržitelnou ochranu druhu před bobrem
 - test životnosti semen matizny při zaplavení s různou kombinací času a různou vlhkostí

- výkup pozemků od obce Hrdibořice, případně i dalších vlastníků
- obnova manipulačních objektů rybníků na kanále (pozn. s platností NOZ došlo k úpravě vlastnictví objektů – objekty (pokud nejsou zaneseny samostatně v KN) jsou součástí pozemků, na kterých se nacházejí, tzn. že manipulační objekty na kanále jsou ve vlastnictví ČR, AOPK ČR
- Další na semináři nediskutované nápady k aktualizaci ZP:
 - Nasbírat data k analýze kritické fáze životního cyklu matizny (viz. hořeček).
 - Pro jistotu dát do aktualizace ZP i možnost výsadeb v NPP Hrdibořické rybníky.
 - Navrhnout systém monitoringu účinnosti velkovýsevů.
 - Navrhnout a realizovat studii, která vyhodnotí jaký vliv má na semenáčky a rostliny matizny bahenní okus plzáky španělskými.